

CERES-opdatering nr. 1 om ret og sikkerhed

USA og Venezuela og Grønland

Af Marc Schack og Astrid Kjeldgaard-Pedersen

8. januar 2026

I denne CERES-opdatering nr. 1 ser vi nærmere på nogle af de folkeretlige spørgsmål, som USA's fremfærd i forhold til Venezuela og Grønland rejser:

- Hvad siger folkeretten om USA's angreb på Venezuela?
- Er USA besættelsesmagt i Venezuela?
- Nyder Maduro immunitet i forhold til retssagen i USA?
- Er Trumps og andres seneste udtalelser om Grønland ulovlige trusler om brug af magt?

2026 var knapt begyndt, før nye udviklinger i verdenssituationen igen bragte nogle af folkerettens grundregler i spil – denne gang med meget direkte betydning for Danmark, Grønland og Rigsfællesskabet.

Hvad siger folkeretten om USA angreb på Venezuela?

Forbuddet mod brug af magt over for andre stater, som fremgår udtrykkeligt at FN Pagtens artikel 2, stk. 4, er en af folkerettens hjørneste. FN Pagten giver mulighed for brug af magt i to situationer: 1) På mandat fra FN's Sikkerhedsråd, jf. kapitel VII, og 2) ved selvforsvar over for et "væbnet angreb", jf. artikel 51. Et lille antal stater, heriblandt Danmark, har argumenteret for, at der i tillæg til disse to situationer er mulighed for lovlig "humanitær intervention" i tilfælde, hvor en stat begår grove krænkelse mod sin egen befolkning. Som beskrevet i InterMil-opdatering nr. 1 om konflikten i Ukraine er dette dog et klart mindretalssynspunkt.

I tillæg til magtanvendelsesforbuddet gælder efter folkeretten et **interventionsforbud**, som grundlæggende forbyder stater gennem tvangsforanstaltninger at påvirke andre stater i situationer, hvor det står disse stater frit for at fastlægge egne, interne forhold (domaine réservé). Princippet omfatter bl.a. staters ret til at vælge egne politiske, økonomiske, sociale og kulturelle systemer, samt at udforme egen udenrigspolitik.

USA's militære operation den 3. januar 2026, hvorved Venezuelas præsident Nicolás Maduro blev hentet til USA med henblik på strafferetlig retsforfølgning (efter amerikansk ret), udgør oplagt et brud på både magtanvendelsesforbuddet og interventionsforbuddet. Hverken argumenter om selvforsvar over for "narkoterrorisme" eller humanitær intervention – i det omfang de overhovedet fremføres af den amerikanske regering – kan føre til et andet resultat. Det er i den sammenhæng ikke afgørende, at Maduros regime savnede legitimitet og havde tvunget en stor del af Venezuelas befolkning på flugt.

Det er værd at bemærke, at tredjestater i forbindelse med grove overtrædelser af såkaldte *jus cogens*-regler, herunder magtanvendelsesforbuddet, efter de generelle Statsansvarsreglers artikel 41, stk. 2, er forpligtet til ikke at anerkende situationen og til ikke at medvirke til at opretholde den (se hertil InterMil-opdatering nr. 4 om krigen i Palæstina Israel).

Overholdt USA krigens love under operationen den 3. januar, og er USA nu besættelsesmagt i Venezuela?

Ud over de folkeretlige regler om brug af magt (*jus ad bellum*) giver USA militære operation i Venezuela også anledning til

at se på krigens love (*jus in bello*), som regulerer, hvordan væbnede angreb skal gennemføres. Myndighederne i Venezuela rapporterer om 100 dødsfald, herunder civile, i forbindelse med den amerikanske militæroperation den 3. januar. Myndighederne i USA rapporterer om omkring 75 dødsfald. Det er imidlertid vanskeligt at vurdere ud fra de offentligt tilgængelige oplysninger, om USA i de konkrete bombardementer og landoperationer iagttag angrebsreglerne, herunder distinktionsprincippet, som er beskrevet i InterMil opdatering nr. 1.

Trump har i kølvandet på angrebet og arrestationen af Maduro erklæret, at USA vil "styre" Venezuela og "fikse" landets olieinfrastruktur. Som beskrevet i InterMil-opdatering nr. 2 om krigen i Palæstina og Israel, reguleres spørgsmålet om, hvorvidt konkrete områder retligt anses for at være besat af Haager Landkrigsreglementet fra 1907, hvis artikel 42 lyder: "Territory is considered occupied when it is actually placed under the authority of the hostile army. The occupation extends only to the territory where such authority has been established and can be exercised." Denne regel forstås i praksis sådan, at der er tale om besættelse, når en part i en international væbnet konflikt opnår "effektiv kontrol" over fremmed territorium.

Eftersom de amerikanske styrker tilsyneladende gennemførte en nålestiksoperation den 3. januar og ikke længere befinder sig på venezuelansk landterritorium, lader der ikke på nuværende tidspunkt til at være tale om en besættelsessituation på trods af Trumps udtalelser. At den amerikanske flåde fortsat er massivt til stede i Det Caribiske Hav betyder næppe, at man kan sammenligne situationen med Gaza, hvor Israel efter den dominerende opfattelse også regnes for bundet af forpligtelser som besættelsesmagt efter sin tilbagetrækning i 2005, fordi Israel bibeholdt fuld kontrol med grænseovergange, territorialfarvandet

omkring Gaza, luftrummet over Gaza, og med jævne mellemrum udfører militære operationer i Gaza og har mulighed for at åbne og lukke for bl.a. strøm- og vandforsyningen til Gaza (se hertil InterMil-opdatering nr. 2 om krigen i Palæstina Israel).

Nyder Maduro immunitet i forhold til retssagen i USA?

Som siddende regeringsleder har Maduro såkaldt "personlig immunitet" efter folkeretten, hvilket betyder, at han ikke kan retsforfølges i andre stater – hverken for officielle eller private handlinger. Det har været fremført, at USA ikke er forpligtet til at overholde immunitetsreglerne, fordi Maduro ikke er anerkendt af USA som leder af den venezuelanske regering. Anerkendelse er imidlertid ikke en forudsætning for pligt til at efterleve immunitetsreglerne. Personlig immunitet tilkommer de personer, der de facto bestriker posterne som henholdsvis statsoverhoved, regeringsoverhoved og udenrigsminister.

Er Trumps og andres seneste udtalelser om Grønland ulovlige trusler om brug af magt?

Trump og personer i Trump-administrationen har ad flere omgange udtalt sig på måder, der kan forstås truende fra et grønlandsk og dansk perspektiv. Trump har f.eks. flere gange udtalt, at USA har "brug for Grønland af nationale sikkerhedsmæssige hensyn", og når journalister har spurgt ind til, hvordan han vil opnå den ønskede kontrol, har han afvist at udelukke brugen af væbnet magt. En af de klareste, tidlige udmeldinger fremgik af et opslag på det sociale medie *Truth Social* den 22. december 2024, hvor Trump skrev, at USA "feels that the ownership and control of Greenland is an absolute necessity." Da en journalist den 7. januar 2025 spurgte Trump, om han kunne forsikre omverdenen om, at der

ikke vil kunne blive tale om brug af "military or economic coercion", afviste Trump at give en sådan forsikring. Det samme gjorde han i et interview med NBC den 30. marts 2025, hvor han svarede: "I never take military force off the table. But I think there's a good possibility that we could do it without military force." Siden den amerikanske militære operation i Venezuela den 3. januar 2026 har flere centrale aktører i USA, herunder Trump selv, gentaget lignende pointer. Særligt bemærkelsesværdigt var det, da Katie Miller, som tidligere har haft centrale poster i Trump-regeringen, og som er hustru til den nuværende vicestatschef i Det Hvide Hus, Stephen Miller, lagde et billede af Grønland dækket af det amerikanske flag på det sociale medie X akkompagneret af teksten "SOON". I et efterfølgende interview på CNN udtale Stephen Miller at: "The real question is: By what right does Denmark assert control over Greenland? What is the basis of their territorial claim?" og "the United States should have Greenland as part of the United States." Trump selv gentog kort efter under et interview på Air Force One, at "We need Greenland from the stand point of national security" og (med reference til Venezuela-angrebet): "Let's talk about Greenland in 20 days". Senest udsendte Det Hvide Hus den 6. januar 2026 en udtalelse, som gjorde truslen endnu klarere – og som i modsætning til de tidligere hårde udtalelser ikke kan siges at være uoverlagt eller lignende:

"President Trump has made it well known that acquiring Greenland is a national security priority of the United States, and it's vital to deter our adversaries in the Arctic region. The President and his team are discussing a range of options to pursue this important foreign policy goal, and of course, utilizing the U.S. Military is always an option at the Commander in Chief's disposal"

Det retlige spørgsmål i forlængelse heraf er, om sådanne udtalelser – individuelt

eller kumulativt – kan forstås som en folkeretsstridig trussel om at anvende ulovlig magt, jf. FN-pagtens artikel 2(4). For at konstatere et folkeretsbrud skal det fastslås, at 1) USA har udtalt sig eller handlet på en måde, der rimeligvis kan forstås som en trussel, der 2) omhandler brugen af folkeretsstridig magt mod Kongeriget Danmark. Det sidste spørgsmål er nemmest at besvare. Skulle USA vælge at bruge militær magt, som antydnet af Trump, med det formål at overtage kontrollen med Grønland, ville dette selv sagt udgøre ulovlig magtanvendelse. Det skyldes, at USA ikke ville kunne pege på en relevant hjemmel til en sådan magtanvendelse, og at man med en sådan handling ville krænke dansk suverænitæt. Som det formuleres i en rådgivende udtalelse fra Den Internationale Domstol (ICJ) i 1996 (*Legality of the threat or use of nuclear weapons*): "If the envisaged use of force is itself unlawful, the stated readiness to use it would be a threat prohibited under Article 2, paragraph 4. Thus it would be illegal for a State to threaten force to secure territory from another State...". Det reelle spørgsmål i den aktuelle situation er således, om de mange udtalelser fra bl.a. præsident Trump udgør en tilstrækkelig klar trussel om magtanvendelse. I forhold til de tidligere udtalelser, hvor Trump sagde, at USA har brug for at eje Grønland, og hvor han adspurgte om eventuel brug af væbnet magt afviste at udelukke dette, er det uklart, om tærsklen for ulovlige trusler er overskredet. Mens der ganske vist både i praksis og i litteraturen er enighed om, at trusler om magtanvendelse ikke behøver at være eksplicitte for at være retsstridige, udvises generelt en vis tilbageholdenhed i fortolkningen af reglerne. Centralt er formentlig ICJ's formuleringer om trusselsmomentet i den ovenfor nævnte vejledende udtalelse, hvor domstolen omtaler truslen som en "stated readiness to use force" eller en "declared readiness ... to use force". Altså en erklæring om, at man er klar til at bruge magt. I det aktuelle tilfælde må i hvert fald den seneste udtalelse fra Det Hvide Hus læses som

en erklæring om, at magtanvendelse ultimativt er en mulighed med henblik på at sikre amerikansk kontrol med Grønland. Altså bevæger USA sig – formentlig bevidst – retorisk lige under grænsen for en eksplicit trussel. Ikke desto mindre er det nærliggende samlet set at læse de amerikanske udmeldinger som "declared readiness", hvilket som nævnt er tilstrækkeligt til at udgøre en folkeretsstridig trussel om brug af magt.

Om CERES-opdateringerne:

Center for Ret og Sikkerhed (CERES) på Det Juridiske Fakultet, KU, udsender løbende opdateringer om juridiske problemstillinger, der opstår i relation til den aktuelle sikkerhedssituation. Vi adresserer både temaer, som har været rejst i medierne, og temaer, som er ligger i forlængelse af vores forskning.

Om InterMil-projektet:

En del af CERES' forskning gennemføres inden for rammerne af InterMil-projektet, som gennemfører praksisnær juridisk forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for militære studier. InterMil-projektet blev etableret ved en aftale mellem Det Juridiske Fakultet (i samarbejde med Forsvarsakademiet) og Center for Militære Studier, KU, som et led i implementeringen af forsvarsforliget 2018-2023 og videreføres i indeværende forligsperiode.

Kontakt forfatterne:

Marc Schack, lektor

(marc.schack@jur.ku.dk)

Astrid Kjeldgaard-Pedersen, professor

(astrid.kjeldgaard-pedersen@jur.ku.dk)